

BOOKER PRIZE SHORTLIST AUTOR
**PERCIVAL
EVERETT**

VÍTAZ
PULITZEROVEJ
CENY ZA ROK
2025

JAMES

metafora

metafora

JAMES

PERCIVAL
EVERETT

PERCIVAL EVERETT
JAMES

Vydala GRADA Slovakia s.r.o. pod značkou Metafora
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 362. publikáciu.

Z anglického originálu *James*, vydaného vydavateľstvom Doubleday v roku 2024,
preložila do slovenčiny Anna Chelemendiková.
Jazyková redakcia Bohuslava Blahová
Obálka Adrián Macho
Grafická úprava a sadzba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedný redaktor Tomáš Hájek

Vydanie 1., 2025
Počet strán 320
Tlač TBB, a.s.
BN: 149207/01

Copyright © 2024 by Percival Everett
Slovak edition © GRADA Slovakia s.r.o., 2025
Translation © Anna Chelemendiková, 2025
Cover art © Adrián Macho
Slovak translation rights arranged with Melanie Jackson Agency, LLC through
Kristin Olson Literary Agency s.r.o

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy nesmie byť reprodukováaná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané. Automatizovaná analýza textu alebo údajov v zmysle článku 4 smernice 2019/790/EÚ a používanie tejto knihy na školenie AI sú bez súhlasu držiteľa práv zakázané.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system without permission in writing from the Publisher.

ISBN 978-80-8305-146-1 (ePub)
ISBN 978-80-8305-145-4 (pdf)
ISBN 978-80-8305-144-7 (print)

Venované Danzy

ZÁPISNÍK DANIELA DECATURA EMMETTA

Starý Dan Tucker

Včera večer prišiel Dan,
robil hluk jak veľký pán.
Strážnikov je plná cesta:
„Tucker zavítal do mesta!“
Uhni z cesty, uhni z cesty,
uhni z cesty, starý Dan,
večera už je ta tam.

Ovca svinku napomína:
„Hybaj rýchlo, neusínaj!“
V húštine vlk zubý cerí,
buldog vrčí, zlostou pení.
Uhni z cesty, uhni z cesty,
uhni z cesty, starý Dan,
večera už je ta tam.

Britva svieti, ostrá čepel,
na jarmoku som ju kúpil.
Ovca brizgie ovos v roli,

ja sa s teplou vodou holím.
Uhni z cesty, uhni z cesty,
uhni z cesty, starý Dan,
večera už je ta tam.

Sojka v cudzom hniezde gáni,
dušu spevom nezachráni.
Tucker v liščej nore snorí,
liščatá mu ušli v hory.
Uhni z cesty, uhni z cesty,
uhni z cesty, starý Dan,
večera už je ta tam.

Do kostola šiel som včera,
chcel som kázeň od Tuckera.
Každý pil tam, a ja triezvy,
Tucker táral ako besný.
Uhni z cesty, uhni z cesty,
uhni z cesty, starý Dan,
večera už je ta tam.

Starý Zip Coon

Poobede skočil som do Sandy Hook;
Poobede skočil som do Sandy Hook;
Poobede skočil som do Sandy Hook;
Prvý chlap, čo čakal ma tam, bol Zip Koon.

Zip Koon starý, to je učený pán,
Zip Koon starý, to je učený pán,
hrá na svoje bendžo a spieva si sám!

Videli ste divé husi nad morom?
Videli ste divé husi nad morom?
Videli ste divé husi nad morom?
Očaria vás ladičným pohybom.
Kýmu lastovičke krídlom krátko,
a ďalej si gágajú a letia hľadko.

Keby som bol prezidentom, bol by som ja pán;
Keby som bol prezidentom bol by som ja pán;
Keby som bol prezidentom, bol by som ja pán;
Melazu ja cmúľal by som, brány otváral;
A tých, čo sa priečia,
bez slov by som škertal,
a Crockett by len zúril, keby sa v tom vrtal.

Morka na slame

Keď som po tej prašnej ceste so záprahom šiel,
ťažký náklad viezol som, až koník môj funel,
šľahol som ho bičom, on potiahol ma vpred,
keby vedel vyprávať, tak nakydá mi hneď.

(Refrén)

Morka na sene a morka na slame,
v noci tančíme a cez deň robíme!
Zatoč sa, zahraj, nech sa krúti svet!
Spievaj s nami o morke, bo lepšej piezne niet!

Išiel som ja dojit, ale načo som pil?
Miesto kravy kozičku som podojil.
Z kopy slamy kuká na mňa opička,
žmurká okom: „Vitaj, moja svokrička!“

(Refrén)

Morka na slame a morka na sene,
stará kobyľa sa z miesta nepohne.
Zatoč sa, zahraj, nech sa krúti svet!
Spievaj s nami o morke, bo lepšej piezne niet!

Muška modrochvost

Keď mladý bol som, pána som mal,
vždy som mu na tanier nakladal,
vína mu nalial, keď nemal pôst,
a odháňal mušku modrochvost.

(Refrén)

Fimmy lúška klas a mne je fuk,
Fimmy lúška klas a mne je fuk,

Fimmy lúška klas a mne je fuk,
môj pán išiel poza buk.

Keď sa pán môj na sedlo dal,
hneď som ho s metlou doháňal,
koníček plachý stuhol na kosť,
keď štipla ho muška modrochvosť.

(Refrén)

Raz si pán môj jazdil po dvore,
a veľký roj múch ho čakal v pozore,
jedna ho štipla, kriku bolo dosť,
čert ju ber, mušku modrochvosť.

(Refrén)

Kôň sa mu splašil, skákal zdivený,
pána svojho zhodil do jamy;
Na súde vravia: „Prečo skončil, ach?“
Muška modrochvosť je jeho vrah.

(Refrén)

Pochovali pána pod stromom na poli,
na náhrobný kameň mu napísali:
„Život môj biedny potrápil ma dosť,
a skolila ma muška modrochvosť.“

PRVÁ ČASŤ

1. KAPITOLA

Tí malí lotri sa schovávali vonku vo vysokej tráve. Nebol úplný spln, no mesiac žiaril jasno, takže som ich videl tak dobre ako cez deň, hoci bola hlboká noc. Svetlušky sa mihotali na čiernom plátne. Stál som pri kuchynských dverách slečny Watsonovej, nohou som kýval s uvoľneným schodíkom a vedel som, že mi zaiste povie, nech ho zajtra opravím. Čakal som na ňu, kým mi dá plech s kukuričným chlebom, ktorý upiekla podľa receptu od mojej Sadie. Čakanie je veľkou časťou života otroka: čakanie, vyčkávanie a potom ďalšie čakanie. Čakanie na príkazy. Čakanie na jedlo. Čakanie na súdny deň. Čakanie na spravodlivú a zaslúženú kresťanskú odmenu, ktorá príde na konci toho všetkého čakaní.

Tí bieli šarvanci, Huck a Tom, ma sledovali. Vždy sa hrávali na niečo alebo na niekoho, a ja som bol v ich hre buď zloduch, alebo korisť. Jednostaj som však bol len hračkou v ich rukách. Poskakovali vonku medzi chrobákmi, komármi a ďalšou hávedou, no nikdy sa ku mne poriadne nepriblížili. Belochom sa zakaždým oplatí dať to, čo chcú, a tak som vykročil na dvor a zakričal som do tmy: „Ktože to tam hopsá v tme jak splašený zajac?“

Zachichúňali sa a nemotorne sa odšmatľali ďalej. Títo chlapci by sa nedokázali prikradnúť ani k slepému a hluchému, a to aj keby pri ňom hrala dychovka. Radšej by som strácal čas počítaním svetlušiek, než sa tam s nimi otravoval.

„Nuž, ja si tu teda rozložím svoje omšelé hnáty a nastražím uši. Vari tu mátoží akýsi prašivý démon či prekliata striga. Zložím si tu teda hnáty, kým nebude čistý vzduch.“ Sadajúc si na horný schod, som sa oprel o stĺpik. Bol som unavený, a tak som zavrel oči.

Chlapci si medzi sebou niečo vzrušene šepkali, a ja som ich počul tak jasne, ako keď zvoní kostolný zvon.

„Už spí?“ opýtal sa Huck.

„Myslím, že hej. Počul som, že černosi dokážu zachrápať takto ľahko,“ odvetil Tom a luskol prstami.

„Ššš,“ napomenul ho Huck.

„Mali by sme ho zviazať,“ navrhol Tom. „Priviažeme ho k tomu stĺpiku na verande, o ktorý sa opiera.“

„Nie,“ protestoval Huck. „Čo keď sa zobudí a narobí hrmot? Potom schytám za to, že som vonku a nie v posteli.“

„Dobre. Vieš čo? Šikli by sa mi nejaké sviečky. Vkradnem sa do kuchyne slečny Watsonovej a zopár si zoberiem.“

„A čo ak zobudíš Jima?“

„Nikoho nezobudím. Ani hrom nezobudí spiaceho černocho. To nevieš? Ani hrom, ani blesk, ani rev leva. Počul som, že jeden prespal aj zemetrasenie.“

„Ako podľa teba vyzerá zemetrasenie?“ opýtal sa Huck.

„Asi ako keď ťa tvoj apo zobudí uprostred noci.“

Chlapci sa nemotorne, štvornožky a vôbec nie potichu prikradli po vŕzgajúcich doskách na verande a cez dvojkrídlové dvere prenikli do kuchyne slečny Watsonovej. Počul som ich, ako sa tam

prehrabávajú, otvárajú skrinky a zásuvky. Nechal som oči zatvorené a nevšimnal si komára, ktorý mi pristál na ruke.

„Tak, tu sú,“ vyhlásil Tom. „Vezmem si len tri.“

„Nemôžeš si len tak zobrať sviečky od tej starej pani,“ namietol Huck. „To je krádež. A čo ak z toho obvinia Jima?“

„Nechám jej tu tento niklák, aha. To je viac než dosť. Otroka nebude nikto podozrievať. Kde by otrok prišiel k nikláku? Skôr než sa ukáže, zdúchneme.“

Chlapci vybehli na verandu. Nemyslí si, že si vôbec uvedomovali, aký hukot narobili.

„Mal si jej tam nechať aj odkaz,“ ozval sa Huck.

„To vôbec nie je nutné,“ odbil ho Tom. „Hovorím ti, niklák je viac než dosť.“ Čítil som na sebe ich pohľady, ale zostal som nehybný.

„Čo to robíš?“ opýtal sa Huck.

„Chcem si len trochu vystreliť zo starého Jima,“ odvetil Tom.

„Zobudíš ho, uvidíš.“

„Čuší!“

Tom ku mne pristúpil zozadu a priamo pri mojom uchu chytil okraj handrového klobúka.

„Tom,“ zašepkal Huck.

„Psst.“ Tom mi nadvihol klobúk z hlavy. „Iba zvesím tento starý širák na tamten hrdzavý klinec.“

„A čo to má akože znamenať?“ nerozumel Huck.

„Keď sa zobudí, bude si myslieť, že to spravila čarodejnica. Len škoda, že to asi neuvidíme.“

„Dobre, klobúk je na klinci, poďme už,“ posúril ho Huck.

Vo vnútri sa niekto pohol – chlapci vystrelili, obehli roh domu v plnom trysku a rozvĺrili prach. Počul som, ako ich kroky utíchajú v diaľke.

Potom som začul niekoho v kuchyni, pri dverách. „Jim?“ Bola to slečna Watsonová.

„Ahm?“

„Spal si?“

„Nie, madam. Som čosi ustatý, no veru, ani som oka nezažmúril.“

„Bol si v mojej kuchyni?“

„Nie, madam.“

„Bol niekto v mojej kuchyni?“

„Ani živáčka, nikoho som nevidel, madam.“ Bola to v podstate pravda, lebo som mal celý čas zavreté oči. „Ani noha v kuchyni.“

„No, tu máš ten kukuričný chlieb. Môžeš povedať Sadie, že sa mi jej recept páčil. Urobila som zopár zmien, aby som ho vylepšila.“

„Ahm, poviem jej.“

„Nevidel si Hucka?“ opýtala sa.

„Pred chvíľkou som ho zbadal, veru.“

„Kedy?“

„Od tej chvíle už dobrý čas prešiel.“

„Jim, musím sa ťa na niečo opýtať. Bol si v knižnici sudcu Thatchera?“

„V kni... v čom?“

„V jeho knižnici.“

„Ach, v tej komôrke s horou papiera?“

„Áno.“

„Nie, madam. Zočil som tú horu kníh, no mňa tam veru nebolo. Čože sa tak vypytujete?“

„Ach, našiel tam jednu knihu vybratú z police.“

Zasmial som sa. „Čo by som ja s takým papierovým kšuntom robil?“

Aj ona sa zasmiala.